

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
«Судова почеркознавча експертиза»

Кафедра криміналістичного забезпечення та судових експертиз ННІ № 2 НАВС

Статус дисципліни: вибіркова
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти: магістр
Форми здобуття вищої освіти: денна
Мова викладання: українська
Навчальний рік: 2023/2024
Форма підсумкового контролю: залік

Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічного працівника, який веде дисципліну, науковий ступінь, вчене звання, посада

Євгенія СВОБОДА – професор кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

профайл викладача

https://scholar.google.com.ua/citations?user=_j0g_CEAAAAJ&hl=ru
ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-8639-8333>

Контактний телефон

8-067-404-16-47

Електронна адреса

svobodaeu2020@gmail.com;

Розклад навчальних занять

Відповідно до графіку освітнього процесу

Консультації

Очні: щодня з 14.00 до 16.30 год. відповідно до графіка чергувань кафедри
Онлайн: електронною поштою
kkzse_nni2@naiau.kiev.ua,
praktika_nni@ukr.net, svobodaeu2020@gmail.com,
пн-пт з 9:00 до 16:00

Сторінка дистанційного курсу

<https://dn.naiu.kiev.ua/course/view.php?id=3190>

Стислий опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни є набуття здобувачами знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності, направленої на формування і активний розвиток навиків та умінь при проведенні судово-почеркознавчої експертизи; формування у здобувачів знань та вмінь по дослідженню найрізноманітніших почеркових об'єктів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

знати: основні положення та поняття судового почеркознавства та судово-почеркознавчої експертизи; ідентифікаційні, діагностичні, класифікаційні завдання судово-почеркознавчої експертизи; характеристику ідентифікаційних ознак почерку та підпису; ознаки, що характеризують незвичайні умови виконання рукописів та методику дослідження текстів з метою встановлення умов виконання; вимоги до порівняльних матеріалів, які направляються на судово-почеркознавчу експертизу; загальну та окремі методики дослідження почерку та підпису; правила оформлення результатів дослідження; нові методи дослідження почерку та підписів; правила поводження с матеріальними об'єктами – речовими доказами; правила застосування технічних засобів при поводженні з документами; особливості дослідження окремих почеркових об'єктів; причини помилкових висновків експертів-почеркознавців та можливості їх попередження;

вміти: оперувати основними положеннями та поняттями судово-почеркознавчої експертизи; розв'язувати ідентифікаційні, діагностичні, класифікаційні, ситуаційні завдання судово-почеркознавчої експертизи; використовувати положення загальної та окремих методик дослідження почерку і підписів; оформляти результати дослідження почеркознавчих об'єктів у вигляді висновку експерта; використовувати нові методи дослідження почерку та підписів.

Тривалість: кількість кредитів ECTS– 3; загальна кількість годин – 90; аудиторна кількість годин – 30, самостійна робота –60

Форми та методи навчання – денна; бінарні, частково-пошукові; словесні методи (лекція, розповідь-пояснення), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні методи (репродуктивний метод; частково-пошуковий метод; дослідницький метод, інтерактивні (дискусія, рольова гра); робота за індивідуальними завданнями, метод ситуацій, складання коментованої схеми навчального питання, метод термінологічного вправлення.

Практичні заняття проводяться двома науково-педагогічними працівниками, оскільки, з врахуванням специфіки відпрацювання практичних завдань з використанням можливостей спеціалізованих навчальних аудиторій з інсценованою слідової картиною кримінальних правопорушень (експертна ситуація з відповідним навчальним об'єктом), навчальна група завчасно поділяється на дві підгрупи.

Поточний контроль. Поточний контроль здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей, наукових доповідей щодо проблем для

обговорення, передбачених планом семінарських та практичних занять, а також шляхом: проведення експрес-опитувань, тестування, моделювання ситуацій, есе, розрахунково-графічні роботи (навчальні експертизи).

Підсумковий контроль: усне та письмове опитування.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни. Структура білета передбачає одне теоретичне питання та ситуаційне завдання. Залік проводиться з відпрацюванням ситуаційного завдання з використанням можливостей навчально-тренувальних полігонів, спеціалізованих аудиторій за місцем дислокації навчальних підрозділів.

Методи підсумкового контролю: усна відповідь або тестування.

При підсумковому контролі застосовується 100-бальна шкала оцінювання, а також національна система (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та система ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Пререквізити: «Юридична компаративістика», «Нормотворча діяльність юриста». «Кримінальна юстиція: правові доктрини та принципи правотворчості», «Сучасні інформаційні технології в юридичній діяльності».

Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна, програмні результати навчання («hard skills»)

Програмні результати навчання

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач

для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю 081 «Право»

РН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

РН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

РН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність згенерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

Перелік компетентностей, розвитку яких сприяє вивчення навчальної дисципліни («soft skills»):

- здатність приймати рішення та розв’язувати проблеми;
- володіти навичками поводження з речовими доказами; описувати ідентифікаційні та діагностичні ознаки почерку;
- здатність надавати консультацію щодо мети, об’єктів та завдань почеркознавчого дослідження;
- здатність використовувати на практиці процесуальні, організаційні основи призначення та проведення судово-почеркознавчої експертизи;
- здатність проводити судово-почеркознавчу експертизу з використанням загальної та окремих методик почеркознавчого дослідження щодо окремих почеркових об’єктів;
- проводити дії з підготовки матеріалів для призначення судово-почеркознавчої експертизи.

Структура навчальної дисципліни та тематика навчальних занять

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи в розрізі тем
Тема 1. Теоретичні положення судового почеркознавства та судово-почеркознавчої експертизи.	Самостійна робота Методи: частково-пошуковий, дослідницький, складання коментованої схеми навчального питання.	<i>Завдання для самостійної роботи:</i> 1. Визначте роль органів почуття та центральної нервової системи у здійсненні рухів. 2. Охарактеризуйте фізіологічні основи письма. 3. Проаналізуйте предмет судового почеркознавства та завдання судово-почеркознавчої експертизи. 4. Опишіть складові частини письмово-рухового апарату. 5. Окресліть фактори, що впливають на формування письмово-рухової навички 6. Визначте завдання судово-почеркознавчої експертизи та підстави їх систематизації. <i>Підготувати есе за запропонованими темами:</i> Роль природних та технічних наук у розробці судового почеркознавства Сучасний стан та можливості судово-почеркознавчої експертизи Виконана робота розміщується здобувачем на середовищі Google Classroom

<p>Тема 2. Ідентифікаційні ознаки почерку (8 год).</p>	<p>Практичне заняття індивідуальні та групові опитування; Методи: наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні(частково-пошукові, активні та інтерактивні, дослідницький метод, термінологічний бій, метод ситуацій, складання коментованої схеми навчального питання, робота за індивідуальними завданнями.</p> <p>Навчальні питання та завдання до практичного заняття (2 год)</p> <p>1. Теоретична частина (обговорення питань, що стосуються теми): – загальні ознаки почерку, що відображають ступінь та характер сформованості письмово-рухової навички (ступень виробленості, координація, темп, будова почерку); – загальні ознаки почерку, що відображають структурні характеристики рухів (переважаюча форма рухів; напрямок рухів; протяжність рухів по вертикалі та горизонталі (розмір, розгін та розтановка); ступінь зв'язності, натиск); – загальні ознаки почерку, що відображають просторову орієнтацію рухів.</p> <p>2. Практична частина: 2.1. Визначити та описати загальні ознаки почерку в запропонованих фрагментах рукописних записів (навчальні об'єкти). 2.2. Описати та зробити розмітку окремих співпадаючих ознак почерку. 2.3. Описати та зробити розмітку окремих розрізняючих ознак почерку. 2.4. Вирішення тестових завдань за темою. 2.5. Робота над помилками.</p>	<p>Готуючись до практичного заняття необхідно: 1. Опрацювати питання теми. 2. Виконати завдання для самостійної роботи з теми. 3. Підготувати реферативні доповіді, есе. 4. Пройти тестування з теми.</p> <p><i>Завдання для самостійної роботи:</i> Схематично відобразити загальні та окремі ознаки почерку. <i>Підготувати есе за запропонованими темами:</i> Формування та розвиток поняття ознаки почерку та системи ознак почерку. Можливості удосконалення системи ознак почерку на сучасному етапі розвитку судово-почеркознавчої експертизи в Україні.</p> <p>Виконується контрольна робота</p>
<p>Тема 3. Загальні положення методики дослідження почерку з метою встановлення виконавця рукопису (18 год).</p>	<p>Лекція Семінарське та практичні заняття: індивідуальні та групові опитування; Методи: наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні(частково-пошукові, активні та інтерактивні, дослідницький метод, термінологічний бій, метод ситуацій, складання коментованої схеми</p>	<p>Під час лекційного заняття необхідно законспектувати основні положення теми, підготувати план-конспект основних проблем лекції.</p> <p>Готуючись до семінарських занять необхідно: 1. Опрацювати питання теми.</p>

	<p>навчального питання, робота за індивідуальними завданнями.</p> <p>Лекції (2 год):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка підготовчої стадії дослідження. 2. Особливості роздільного та порівняльного дослідження. 3. Оцінка результатів порівняльного дослідження та формулювання висновків експерта. 4. Особливості оформлення результатів дослідження (висновок експерта-почеркознавця). <p>Навчальні питання до семінарського заняття (2 год.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Завдання попередньої стадії дослідження. 2. Зміст і завдання роздільного та порівняльного дослідження ознак почерку. 3. Оцінка результатів порівняльного дослідження і формування висновку експерта. <p>Навчальні питання та завдання до практичного заняття (6 год.) практичне заняття 3.1. (2 год.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретична частина (обговорення питань, що стосуються теми): – завдання та шляхи їх вирішення стадій почеркознавчого дослідження (попередня стадія дослідження; стадія роздільного дослідження; стадія порівняльного дослідження; стадія оцінки результатів порівняльного дослідження і формулювання висновку експерта). 2. Практична частина: В запропонованому навчальному об'єкті: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Визначити загальні та окремі ознаки почерку (в досліджуваному тексті та зразках почерку ймовірного виконавця). 2.2. Оформити результати роздільного дослідження загальних та окремих ознак почерку у вигляді таблиці-розробки. 2.3. Провести порівняльне дослідження загальних та окремих ознак почерку. 2.4. Зафіксувати результати порівняльного дослідження в таблицях-розробках; 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Виконати завдання для самостійної роботи з теми. 3. Підготувати реферативні доповіді, есе. 4. Пройти тестування з теми. <p><i>Завдання для самостійної роботи:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти опорний конспект питань, винесених на самостійне опрацювання: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Поняття оцінки, структура оціночної діяльності експерта-почеркознавця. 1.2. Предмет експертної оцінки в ідентифікаційних дослідженнях. 1.3. Принципи оцінки експертом ознак почерку. 1.4. Об'єктивні та суб'єктивні чинники, що впливають на оціночну діяльність. <p><i>Виконати завдання:</i></p> <p>Оформити висновок експерта почеркознавця при дослідженні почерку з метою встановлення виконавця рукопису (позитивний висновок).</p> <p>Оформити висновок експерта почеркознавця при дослідженні почерку з метою встановлення виконавця рукопису (негативний висновок).</p> <p><i>Підготувати есе за запропонованими темами:</i></p> <p>Поняття судово-почеркознавчої методики. Стадії судово-почеркознавчого дослідження. Структура оціночної діяльності експерта-почеркознавця. Версії експерта-почеркознавця. Види висновків експерта-почеркознавця та їх обґрунтування. Методичні питання підготовки порівняльного матеріалу при призначенні судово-почеркознавчої експертизи. Особливості експерименту в судово-почеркознавчій ідентифікації.</p> <p>Виконана робота розміщується здобувачем на середовищі Google Classroom</p>
--	--	---

	<p>2.5. Описати окремі ознаки почерку за результатами порівняння.</p> <p>2.6. Провести стадію оцінки результатів порівняльного дослідження та формулювання висновків (формування і написання синтезуючої частини висновку).</p> <p>2.7. Оформити висновок експерта почеркознавця при дослідженні почерку з метою встановлення виконавця рукопису (позитивний висновок).</p> <p>практичне заняття 3.2. (4 год.)</p> <p>1. Теоретична частина (обговорення питань, що стосуються теми): – завдання та шляхи їх вирішення стадій почеркознавчого дослідження (попередня стадія дослідження; стадія роздільного дослідження; стадія порівняльного дослідження; стадія оцінки результатів порівняльного дослідження і формулювання висновку експерта).</p> <p>2. Практична частина:</p> <p>2.1. Можливості почеркознавчого дослідження почерку при негативному висновку експерта-почеркознавця. Провести в запропонованому навчальному об'єкті почеркознавче дослідження з метою встановлення виконавця рукопису та оформити висновок експерта почеркознавця (негативний висновок).</p> <p>2.2. Вирішення тестових завдань за темою.</p> <p>2.3. Робота над помилками.</p>	
<p>Тема 4. Дослідження цифрового письма. Особливості дослідження рукописів малого обсягу (6 год).</p>	<p>Практичні заняття: індивідуальні та групові опитування; Методи: наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (частково-пошукові, активні та інтерактивні, дослідницький метод, термінологічний бій, метод ситуацій, складання коментованої схеми навчального питання, робота за індивідуальними завданнями.</p> <p>Навчальні питання та завдання до практичного заняття (2 год)</p> <p>1. Теоретична частина (обговорення питань, що стосуються теми): – підстави класифікації ознак цифрового письма;</p>	<p>Готуючись до практичного заняття необхідно:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати питання теми. 2. Виконати завдання для самостійної роботи з теми. 3. Підготувати реферативні доповіді, есе. 4. Пройти тестування з теми. <p><i>Завдання для самостійної роботи:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виписати у зошит визначення основних термінів та понять, щодо дослідження цифрового письма, дослідження рукописів малого обсягу.. 2. Розробити структурно-логічну схему «Висновок експерта-

	<p>– ознаки транскрипції цифрового письма, ознаки розміщення цифрового письма, ознаки почерку (загальні та окремі) в цифровому письмі.</p> <p>– мета та завдання попередньої стадії дослідження цифрових записів;</p> <p>– мета та завдання роздільної стадії дослідження цифрових записів.</p> <p>2. Практична частина:</p> <p>2.1. Вивчити експертну практику дослідження цифрових записів та рукописів малого обсягу.</p> <p>2.2. В запропонованому навчальному об'єкті провести почеркознавче дослідження:</p> <p>охарактеризувати ознаки транскрипції цифрового письма в цифрових записах, які досліджуються та зразках, окремі ознаки цифрового почерку в цифрових записах, які досліджуються та зразках ймовірного виконавця;</p> <p>результати роздільного дослідження оформити у вигляді розробок;</p> <p>провести порівняльне дослідження ознак транскрипції, розміщення, загальних та окремих ознак почерку в цифрових записах, які досліджуються та зразках ймовірного виконавця;</p> <p>встановити походження, ідентифікаційну значущість, стійкість виявлених ознак, що збігаються та розрізняються;</p> <p>сформулювати та записати синтезуючу частину висновку;</p> <p>2.3. Оформити висновок експерта почеркознавця при дослідженні цифрового письма.</p> <p>2.4. Вирішення тестових завдань за темою.</p> <p>2.5. Робота над помилками.</p>	<p>почеркознавця. Вимоги до оформлення фото таблиці почеркознавця».</p> <p><i>Виконати завдання:</i></p> <p>1. Оформити висновок експерта почеркознавця при дослідженні цифрового письма.</p> <p>Виконана робота розміщується здобувачем на середовищі Google Classroom</p>
<p>Тема 5. Дослідження рукописних текстів з метою встановлення умов їх виконання (бгод).</p>	<p>Практичні заняття: індивідуальні та групові опитування;</p> <p>Методи: наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні(частково-пошукові, активні та інтерактивні, дослідницький метод, термінологічний бій, метод ситуацій, складання коментованої схеми навчального питання, робота за індивідуальними завданнями.</p> <p>Навчальні питання та завдання до практичного заняття (2 год)</p>	<p>Готуючись до практичного заняття необхідно:</p> <p>1. Опрацювати питання теми.</p> <p>2. Виконати завдання для самостійної роботи з теми.</p> <p>3. Підготувати реферативні доповіді, есе.</p> <p>4. Пройти тестування з теми.</p> <p><i>Завдання для самостійної роботи:</i></p> <p>Скласти опорний конспект питань, які винесені на самостійне опрацювання:</p>

	<p>1. Теоретична частина (обговорення питань, що стосуються теми):</p> <ul style="list-style-type: none"> – діагностичні ознаки почерку; поняття та характеристика збиваючих факторів; – встановлення зовнішньої обстановки й умов виконання рукопису; – встановлення внутрішнього стану виконавця; <p>2. Практична частина:</p> <p>2.1. Ознайомитись із зразками висновків по даній тематиці.</p> <p>2.2. Ознайомитись з особливостями оформлення результатів дослідження з метою встановлення умов виконання рукопису.</p> <p>2.3. Виявити в наданих навчальних об'єктах (фотознімках) ознаки, які свідчать про виконання рукопису в незвичних умовах.</p> <p>2.4. Визначити в наданих навчальних об'єктах (фотознімках) окремі ознаки, які дозволяють встановити виконавця рукопису.</p> <p>2.5. Оформити результати у вигляді фрагменту опису діагностичних ознак почерку у вигляді фрагменту висновку експерта-почеркознавця.</p> <p>2.6. Вирішення тестових завдань за темою.</p> <p>2.7. Робота над помилками.</p>	<p>Розкрити поняття діагностичних досліджень у судовому почеркознавстві; поняття незвичності письма.</p> <p>Проаналізувати фактори, що впливають на порушення звичного процесу письма? Як називають. Їх суть.</p> <p>Охарактеризувати групи, на які поділяються «збиваючі» фактори.</p> <p>Визначте ознаки, які в першу чергу піддаються змінам при дії «збиваючих» факторів.</p> <p>Виявіть ознаки, які залишаються стійкими.</p> <p><i>Виконати завдання:</i></p> <p>Окресліть особливості методики вирішення діагностичних завдань в залежності від компонентного складу.</p> <p>Виконана робота розміщується здобувачем на середовищі Google Classroom</p>
<p>Тема 6. Дослідження схожих почерків. Дослідження рукописних текстів, виконаних із розривом у часі (бгод).</p>	<p>Самостійна робота</p> <p>Методи: частково-пошуковий, дослідницький, складання коментованої схеми навчального питання.</p>	<p><i>Завдання для самостійної роботи:</i></p> <p>Скласти опорний конспект питань, які винесені на самостійне опрацювання:</p> <p>Наведіть поняття схожих почерків; ступені схожості; поняття динамічної стійкості почерку; поняття розриву у часі у почеркознавстві.</p> <p>Визначте фактори, що впливають на формування схожих почерків.</p> <p>Встановіть підстави, які слід виключити при вирішенні питання про схожість почерків.</p> <p>Визначте причини, що викликають зміни у почерку.</p> <p>Графічно визначте особливості підготовки порівняльного матеріалу.</p> <p><i>Виконати завдання:</i></p> <p>Окресліть особливості методики дослідження схожих почерків.</p>

		<p>Окресліть особливості методики дослідження рукописів, виконаних з розривом у часі, осіб на ранній стадії формування почерку.</p> <p>Окресліть особливості методики дослідження рукописів, виконаних з розривом у часі, особами, які мають сформовану навичку письма.</p> <p>Окресліть особливості методики дослідження рукописів, виконаних з розривом у часі, особами похилого і старечого віку.</p> <p>Виконана робота розміщується здобувачем на середовищі Google Classroom</p>
<p>Тема 7. Криміналістичне дослідження рукописів, виконаних зміненим почерком (10 год).</p>	<p>Лекція</p> <p>Практичні заняття: індивідуальні та групові опитування;</p> <p>Методи: наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (частково-пошукові, активні та інтерактивні, дослідницький метод, термінологічний бій, метод ситуацій, складання коментованої схеми навчального питання, робота за індивідуальними завданнями.</p> <p>Лекція (2 год)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідження рукописних текстів, виконаних навмисно зміненим почерком у межах скорописних форм букв 2. Дослідження рукописів, виконаних незвичною до письма (лівою) рукою 3. Дослідження рукописних текстів, виконаних з наслідуванням типографському шрифту та спеціальними шрифтами. 4. Дослідження рукописних текстів, виконаних із наслідуванням почерку іншої особи. <p>Навчальні питання та завдання до практичного заняття (2 год)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретична частина (обговорення питань, що стосуються теми): <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Фактори, що впливають на зміну почерку. 1.2. Види навмисного викривлення почерку. 	<p>Під час лекційного заняття необхідно законспектувати основні положення теми, підготувати план-конспект основних проблем лекції.</p> <p>Готуючись до семінарських занять необхідно:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати питання теми. 2. Виконати завдання для самостійної роботи з теми. 3. Підготувати реферативні доповіді, есе. 4. Пройти тестування з теми. <p><i>Завдання для самостійної роботи:</i></p> <p>Ознайомитись з рекомендованою літературою до теми, провести аналіз експертної практики щодо дослідження текстів, виконаних лівою рукою; рукописів, виконаних навмисно зміненим почерком у межах скорописних форм букв; рукописних текстів, виконаних із наслідуванням друкованим шрифтам; дослідження рукописів із наслідуванням почерку іншої особи.</p> <p>Скласти опорний конспект та підготуватися до обговорення основних понять теми:</p> <p>Визначити фактори, що впливають на зміну почерку; поняття незвичного ліворучного почерку; помітні ознаки, що характеризують незвичний ліворучний почерк.</p> <p>Опишіть види навмисної зміни почерку скорописним способом.</p> <p>Встановіть особливості методики дослідження навмисно зміненого почерку скорописним способом;</p>

	<p>1.3. Основні види зміни ознак почерку у межах скорописних форм букв.</p> <p>1.4. Особливості дослідження текстів, виконаних навмисно зміненим почерком у межах скорописних форм букв.</p> <p>1.5. Характеристика ідентифікаційних ознак почерку, який виконаний незвичною до письма рукою.</p> <p>1.6. Оцінка результатів порівняльного дослідження та формулювання висновку при дослідженні почерку, який виконаний незвичною до письма рукою.</p> <p>1.7. Особливості дослідження рукописних текстів, виконаних із наслідуванням друкованим шрифтам та стилізованими шрифтами.</p> <p>1.8. Система ознак «друкованого» почерку.</p> <p>2. Практична частина:</p> <p>2.1. Провести в запропонованому навчальному об'єкті почеркознавче дослідження (рукописний тест, виконаний незвичною до письма рукою та рукописний тест з наслідуванням «друкованому» шрифту) та оформити висновок експерта почеркознавця.</p> <p>2.2. Вирішення тестових завдань за темою.</p>	<p>особливості методики дослідження незвичного ліворучного почерку;</p> <p>Схематично відобразити особливості підготовки матеріалу для проведення експертизи навмисно зміненого почерку; особливості підготовки порівняльного матеріалу для дослідження незвичного ліворучного почерку</p> <p>Навести характеристику загальних ознак незвичного ліворучного почерку та характеристика окремих ознак незвичного ліворучного почерку; характеристику загальних ознак «друкованого» почерку; характеристику окремих ознак «друкованого» почерку.</p> <p>Визначити ознаки, які залишаються відносно стійкими при незвичному ліворучному почерку.</p> <p>Розкрити особливості формування «друкованого» почерку та систему ознак «друкованого» почерку.</p> <p>Зробити аналіз особливостей оцінки співпадаючих та розбіжних ознак при дослідженні текстів, виконаних з наслідуванням почерку іншої особи.</p> <p><i>Виконати завдання:</i></p> <p>Оформити висновок експерта почеркознавця з почеркознавчого дослідження (рукописний тест, виконаний незвичною до письма рукою та рукописний тест з наслідуванням «друкованому» шрифту).</p> <p>Виконана робота розміщується здобувачем на середовищі Google Classroom</p>
<p>Тема 8. Теоретичні положення дослідження підписів. Вирішення питання про автентичність підпису (12год)</p>	<p>Лекція</p> <p>Семінарське та практичні заняття: індивідуальні та групові опитування; Методи: наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні(частково-пошукові, активні та інтерактивні, дослідницький метод, термінологічний бій, метод ситуацій, складання коментованої схеми навчального питання, робота за індивідуальними завданнями.</p> <p>Лекція (2год)</p> <p>1. Поняття підпису та періоди його формування.</p>	<p>Під час лекційного заняття необхідно законспектувати основні положення теми, підготувати план-конспект основних проблем лекції.</p> <p>Готуючись до семінарських занять необхідно:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати питання теми. 2. Виконати завдання для самостійної роботи з теми. 3. Підготувати реферативні доповіді, есе. 4. Пройти тестування з теми. <p><i>Завдання для самостійної роботи:</i></p>

	<p>2. Характеристика ідентифікаційних ознак підпису. 3. Методика дослідження підпису.</p> <p>Навчальні питання до семінарського заняття (2 год.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ідентифікаційні ознаки підпису. 2. Етапи дослідження підписів. Випадки, яв яких перший етап дослідження підписів може не проводитись. 3. Вирішення питання про автентичність підпису. Завдання та зміст стадій дослідження. <p>Навчальні питання та завдання до практичного заняття (2 год)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретична частина (обговорення питань, що стосуються теми): <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Підготовча стадія дослідження. 1.2. Стадія роздільного дослідження. 1.3. Порядок виконання порівняльного дослідження. 1.4. Оцінка результатів порівняльного дослідження. Встановлення походження ознак, що збігаються та розрізняються. 2. Практична частина: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Провести за запропонованим навчальним об'єктом почеркознавче дослідження: <ol style="list-style-type: none"> 2.1.1. Ознайомитись з матеріалом, наданим на дослідження. 2.1.2. Оглянути досліджуваний документ та зразки підпису ймовірного виконавця. 2.1.3. Описати об'єкт, який наданий на дослідження. 2.1.4. Виявити в наданому навчальному об'єкті загальні та окремі ознаки підпису. 2.1.5. Результати дослідження оформити в вигляді таблиці-розробки. 2.1.6. Провести порівняльне дослідження загальних та окремих ознак підпису. 2.1.7. Встановити та проаналізувати походження, ідентифікаційну значимість, стійкість виявлених ознак, що збігаються та розрізняються. Сформулювати і написати синтезуючі частини до висновку. 2.2. Оформити висновок експерта почеркознавця при дослідженні автентичного підпису. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Виписати у зошит визначення основних термінів та понять, щодо дослідження підпису, а саме: поняття підпису; періоди формування підпису; особливості першого етапу формування підпису: формування транскрипції, монограми, розчерку; особливості другого етапу формування підпису; особливості третього етапу формування підпису. 2. Розробити структурно-логічну схему «Класифікація підписів». 3. Накреслити схему загальних та окремих ознак підписів. <p><i>Виконати завдання:</i></p> <p>Оформити висновок експерта почеркознавця при дослідженні автентичного підпису.</p> <p>Виконана робота розміщується здобувачем на середовищі Google Classroom</p>
--	--	--

	2.3. Вирішення тестових завдань за темою.	
<p>Тема 9. Дослідження неавтентичних підписів, виконаних із наслідуванням. Дослідження підписів, виконаних із навмисним викривленням ознак (автопідлог). Дослідження неавтентичних підписів, виконаних без наслідування підписам інших осіб (10год).</p>	<p>Практичні заняття: індивідуальні та групові опитування; Методи: наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні(частково-пошукові, активні та інтерактивні, дослідницький метод, термінологічний бій, метод ситуацій, складання коментованої схеми навчального питання, робота за індивідуальними завданнями.</p> <p>Навчальні питання та завдання до практичного заняття (4 год)</p> <p>1. Теоретична частина (обговорення питань, що стосуються теми):</p> <p>1. Фактори, що впливають на ступінь наближення до оригіналу підписів, що виконані з наслідуванням.</p> <p>2. Способи наслідування підпису з наслідуванням.</p> <p>3. Особливості дослідження неавтентичних підписів, виконаних із наслідуванням.</p> <p>4. Способи викривлення власного підпису.</p> <p>5. Особливості методики дослідження підписів, виконаних із навмисним викривленням ознак (автопідлог).</p> <p>2. Практична частина:</p> <p>2.1. Провести за запропонованим навчальним об'єктом почеркознавче дослідження підпису, виконаного із наслідування та дослідження підпису, виконаного із навмисним викривленням ознак (автопідлог).</p> <p>2.2. Оформити висновок експерта почеркознавця при дослідженні підпису, виконаного із наслідування та дослідження підпису, виконаного із навмисним викривленням ознак (автопідлог).</p> <p>2.3. Вирішення тестових завдань за темою.</p>	<p>Готуючись до практичного заняття необхідно:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати питання теми. 2. Виконати завдання для самостійної роботи з теми. 3. Підготувати реферативні доповіді, есе. 4. Пройти тестування з теми. <p><i>Завдання для самостійної роботи:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розробити структурно-логічну схему «Діагностичні ознаки, що вказують на умови виконання підпису» 2. Скласти опорний конспект та підготуватися до обговорення основних понять теми: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Поняття наслідування підпису іншої особи; способи наслідування; способи викривлення власного підпису; ознаки, які найчастіше піддаються викривленню при навмисній зміні свого підпису; ознаки, як залишаються стійкими при навмисному викривленні свого підпису. 2.2. Вплив виду наслідування на ознаки підписів, виконаних з наслідуванням; вплив виду транскрипції і конструктивної складності підпису-зразка на можливість виконання його з наслідуванням; вплив ступеню виробленості почерку, яким виконаний підпис-зразок, на ознаки підписів, які виконані з наслідуванням; вплив ступеня виробленості почерку підроблювача на ознаки підписів, виконаних із наслідуванням. 2.3. Охарактеризувати ознаки, що характеризують кожен вид наслідування. <p><i>Виконати завдання:</i></p> <p>Оформити висновок експерта почеркознавця при дослідженні підпису, виконаного із наслідування та дослідження підпису, виконаного із навмисним викривленням ознак (автопідлог).</p> <p>Окреслити особливості методики дослідження підписів, виконаних із</p>

		<p>наслідуванням підпису іншої особи; особливості методики дослідження підписів, виконаних із навмисним викривленням ознак (авто підлог).</p> <p>Виконана робота розміщується здобувачем на середовищі Google Classroom</p>
<p>Тема 10. Дослідження підписів, виконаних із розривом у часі. Дослідження підписів, виконаних від імені неграмотних та вигаданих осіб. Дослідження схожих підписів. Почеркознавче дослідження підписів, виконаних за допомогою технічних прийомів.</p>	<p>Самостійна робота</p>	<p><i>Завдання для самостійної роботи:</i> Скласти опорний конспект та підготуватися до обговорення основних понять теми: Визначити фактори, що впливають на зміну ознак підпису; поняття схожих підписів та межі схожості підписів; види технічних прийомів, які використовуються при технічній підробці підписів. Проаналізувати своєрідність виконання підписів від імені вигаданих та неграмотних осіб. Охарактеризувати ознаки, які найчастіше збігаються у схожих підписах; ознаки, що стійко розрізняються у схожих підписах. Схематично відобразити особливості підготовки матеріалів для дослідження підписів, які виконані із розривом у часі.</p> <p><i>Виконати завдання:</i> Окреслити особливості методики дослідження підписів, виконаних із розривом у часі в залежності від ступеню сформованості навички письма; особливості методики дослідження схожих підписів, особливості методики дослідження підписів, виконаних за допомогою технічних прийомів: технічне дослідження; почеркознавче дослідження.</p> <p>Виконана робота розміщується здобувачем на середовищі Google Classroom</p>
<p>Тема 11. Особливості методики проведення багатооб'єктних експертиз.</p>	<p>Самостійна робота Методи: частково-пошуковий, дослідницький, складання коментованої схеми навчального питання.</p>	<p><i>Завдання для самостійної роботи:</i> Ознайомитися з можливостями експрес-методики проведення багатооб'єктної почеркознавчої експертизи (м. Суми) та конспекті дати загальну характеристику цієї методики.</p>

		<p><i>Підготувати есе за запропонованими темами:</i> Класифікація багатооб'єктних експертиз. Підготовка матеріалів та призначення почеркознавчої експертизи по справах з великою кількістю об'єктів дослідження. Методика виконання багатооб'єктної почеркознавчої експертизи. Оформлення багатооб'єктної судово-почеркознавчої експертизи. Підстави віднесення експертиз до багатооб'єктних.</p> <p>Виконана робота розміщується здобувачем на середовищі Google Classroom</p>
<p>Тема 12. Експертні помилки в почеркознавчому дослідженні та шляхи їх подолання.</p>	<p>Самостійна робота Методи: частково-пошуковий, дослідницький, складання коментованої схеми навчального питання.</p>	<p><i>Завдання для самостійної роботи:</i> 1. Опрацювати додаткові питання до теми та відобразити у зошиті відповіді: Причини помилок при дослідженні звичайного (незміненого) почерку. Причини помилок при дослідженні схожих почерків. Причини помилок при дослідженні зміненого почерку. Причини помилок при дослідженні підписів. Причини помилок при дослідженні коротких записів.</p> <p><i>Підготувати есе за запропонованими темами:</i> Причини та шляхи попередження помилок при проведенні судово-почеркознавчої експертизи.</p> <p>Виконана робота розміщується здобувачем на середовищі Google Classroom</p>

Основні інформаційні джерела

Воробей О.В., Меленевська З. С. Криміналістичне дослідження підписів: підруч. Київ: Університет вид-во «Пульсар», 2006. 84 с.

Меленевська З. С., Свобода Є.Ю., Шаботенко А.І. Судово-почеркознавча експертиза: Навч.-метод. посіб. / За заг. ред. І. П. Красюка. Київ: Укр. центр духовн. культури, 2007. 280 с.

Меленевська З. С., Шаботенко А.І., Шведова О.В. Зразки висновків експерта з вирішення почеркознавчих задач: методичний посібник. Київ: КНТ, 2008. 96 с.

Меленевська З.С., Є.Ю. Свобода, А.В. Кофанов Судове почеркознавство: навчальний посібник. Київ: КНУВС, 2010. 120 с.

Меленевська З.С., Свобода Є.Ю., Садченко О.О., Шведова О.В. Теорія та практика судового почеркознавства: навчально-методичний посібник. Київ: видавництво УкрДГРІ, 2011. 192 с.

Меленевська З.С., Свобода Є.Ю. Альбом загальних та окремих ознак підпису: навчально-методичний посібник. Київ: видавництво УкрДГРІ, 2012. 82 с.

Методика судово-почеркознавчої експертизи (загальна частина) /ДНДЕКЦ МВС України; уклад. К.М. Ковальов, З.С. Меленевська, Н.Г. Шпакович. К, 2008. 34с.

Методика ідентифікаційного дослідження рукописних текстів виконаних незмінним почерком/ДНДЕКЦ МВС України; уклад. К.М. Ковальов, З.С. Меленевська, Н.Г. Шпакович. К, 2009. 87с.

Меленевська З.С., Шпакович Н.Г. Оціночна діяльність експерта-почеркознавця: навчально-методичний посібник. К.:ДНДЕКЦ МВС України, 2015. 107с.

Методика дослідження цифрового письма /[Укл. Меленевська З.С., Шпакович Н.Г., Макогін Т.М., Мельник Д.В.]. Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2013. 25 с.

Технічне обладнання та програмне забезпечення навчальної дисципліни

Обладнання. Для закріплення теоретичних знань та відпрацювання практичних навичок здобувачами вищої освіти за темами навчальної дисципліни необхідно використовувати навчально-тренувальні полігони, спеціалізовані аудиторії, криміналістичну техніку.

Програмне забезпечення.

Під час проведення занять в очному (offline) режимі використовуються наступні засоби програмного забезпечення:

- інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери, ноутбуки, планшети, інтерактивна дошка.

Під час проведення занять в змішаному (blended) режимі використовуються наступні засоби програмного забезпечення:

- доступ до дистанційних навчальних курсів дисциплін на офіційному вебпорталі НАВС через мережу Інтернет (на платформах Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, Google – Classroom, Google Meet).

Під час проведення занять без очної складової в дистанційному режимі (on-line) за вибором викладача використовується:

- програмне забезпечення через мережу Інтернет – платформа Zoom, середовище Classroom, Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment), Соціальні мережі та Telegram..

Програми та силабус навчальної дисципліни, мультимедійна система з можливостями візуальної презентації навчальних матеріалів у вигляді слайдів та аудіо-/відео-, тексти лекції, мультимедійний навчальний продукт, навчально-методичні матеріали на офіційному вебпорталі НАВС у розділі «Дистанційні курси».

На платформі Google Classroom розміщені допоміжні матеріали.

Виконана робота розміщується здобувачем на середовищі Google Classroom, де науково-педагогічний працівник має можливість контролювати, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання.

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

Політика щодо термінів виконання та перескладання:

- умови допуску до підсумкового контролю є активна робота під час семінарських занять; позитивні оцінки з усіх тем навчальної дисципліни; опрацювання більшості з рекомендованих джерел, виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;

- виконання всіх розрахунково-графічних робіт (навчальних висновків);
- сума балів поточного контролю має становити не менше 30 балів.

Перескладання тем реалізується у таких формах:

- усне і письмове опитування;
- тестування;
- виконання розрахунково-графічної роботи (навчального висновку);
- написання есе, тез тощо.

Політика щодо академічної доброчесності:

здобувачі вищої освіти мають поважати авторські права та недопущення академічного плагіату в усіх видах наукової, науково-методичної та навчальної діяльності, дотримуватися принципів академічної доброчесності, правил академічної етики, інформаційної культури та підвищення відповідальності за дотриманням норм цитування.

Поточному контролю підлягають:

- глибина, повнота, обґрунтованість відповіді;
- доповнення, запитання до тих, хто відповідає;
- рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття (робота у парах, малих групах), активність під час обговорення питань;
- глибина аналізу наукової та навчальної літератури;
- письмові завдання (тести, контрольні роботи, есе, реферати, розрахунково-графічна робота);
- якість самостійного опрацювання питань;
- систематичність роботи на заняттях.

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідують лекції та семінарські, практичні заняття курсу. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище від середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

Розробник:

Євгенія СВОБОДА

Силабус схвалено на засіданні кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту №2 НАВС
Протокол від 14.12.2023 року № 8.

Завідувач кафедри

Володимир АТАМАНЧУК